

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

12 juni 2018

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van het Wetboek van
internationaal privaatrecht, wat betreft de
erkenning van buitenlandse huwelijken met
minderjarigen in het kader van de strijd
tegen kindhuwelijken**

(ingediend door mevrouw Nahima Lanjri)

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

12 juin 2018

PROPOSITION DE LOI

**modifiant le Code de droit international privé
en ce qui concerne la reconnaissance des
mariages étrangers impliquant des mineurs
dans le cadre de la lutte
contre les mariages d'enfant**

(déposée par Mme Nahima Lanjri)

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
cdH	:	centre démocrate Humaniste
VB	:	Vlaams Belang
PTB-GO!	:	Parti du Travail de Belgique – Gauche d'Ouverture
DéFI	:	Démocrate Fédéraliste Indépendant
PP	:	Parti Populaire
Vuye&Wouters	:	Vuye&Wouters

Afkortingen bij de nummering van de publicaties:

DOC 54 0000/000:	Parlementair document van de 54 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA:	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV:	Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV:	Beknopt Verslag
CRIV:	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
PLEN:	Plenum
COM:	Commissievergadering
MOT:	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

Abréviations dans la numérotation des publications:

DOC 54 0000/000:	Document parlementaire de la 54 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA:	Questions et Réponses écrites
CRIV:	Version Provisoire du Compte Rendu intégral
CRABV:	Compte Rendu Analytique
CRIV:	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)
PLEN:	Séance plénière
COM:	Réunion de commission
MOT:	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen:
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.dekamer.be
e-mail : publicaties@dekamer.be

De publicaties worden uitsluitend gedrukt op FSC gecertificeerd papier

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Commandes:
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.lachambre.be
courriel : publications@lachambre.be

Les publications sont imprimées exclusivement sur du papier certifié FSC

SAMENVATTING

Dit wetsvoorstel strekt ertoe minderjarige vluchtelingen of migranten beter te beschermen bij het erkennen van een in het buitenland gesloten huwelijk. Wanneer één of beide echtgenoten op het ogenblik van het verzoek tot erkenning van het huwelijk nog niet de meerderjarigheid heeft bereikt, kan de erkenning van dat huwelijk voortaan enkel gebeuren door de familierechtbank. De familierechtbank dient hierbij na te gaan of (1) de regels van de internationale openbare orde van toepassing op internationale huwelijken gerespecteerd werden, in het bijzonder rekening houdende met de vrije instemming van beide echtgenoten met het huwelijk en het bestaan van een emotionele band tussen beide echtgenoten en (2) of het huwelijk volgens het recht dat de grond- en vormvoorwaarden ervan bepaalt rechtsgeldig is gesloten.

Een tweede aanpassing strekt ertoe de leeftijdsvoorwaarde en de voorwaarden voor minderjarigen om in het huwelijk te treden uitdrukkelijk van toepassing te maken op alle huwelijken die door de Belgische ambtenaren van de burgerlijke stand worden gesloten, ook wanneer volgens het recht dat bij toepassing van de regels van het internationaal privaatrecht de aanstaande echtgenoten in het huwelijk kunnen treden voor de leeftijd van achttien jaar.

Tot slot bouwt het wetsvoorstel eenzelfde bescherming in voor koppels die wettelijk samenwonen of die een relatie van samenleven hebben die door het Internationaal Privaatrecht gelijkgesteld wordt met de wettelijke samenwoning, zoals we deze in België kennen.

RÉSUMÉ

L'objectif de cette proposition de loi est de mieux protéger les réfugiés ou les migrants mineurs lors de la reconnaissance d'un mariage contracté à l'étranger. Si l'un des époux ou les deux époux n'ont pas encore atteint l'âge de la majorité au moment de la demande de reconnaissance du mariage, la reconnaissance de ce mariage ne peut désormais être accordée que par le tribunal de la famille. Le tribunal de la famille doit apprécier (1) si les règles d'ordre public international applicables aux mariages internationaux ont été respectées, tout particulièrement en tenant compte du libre consentement des deux époux au mariage et de l'existence d'un lien affectif entre les deux époux et (2) si le mariage a été valablement conclu, conformément au droit déterminant ses conditions de fond et de forme.

Une deuxième modification vise à rendre la condition d'âge et les conditions de mariage des mineurs expressément applicables à tous les mariages célébrés par les officiers de l'état civil belges, également lorsque, en vertu de la loi applicable selon les règles du droit international privé, les futurs époux peuvent se marier avant l'âge de dix-huit ans.

Enfin, cette proposition de loi prévoit la même protection pour les couples qui cohabitent légalement ou qui ont une relation de vie commune assimilée par le droit international privé à la cohabitation légale telle qu'elle existe en Belgique.

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Achtergrond

Kindhuwelijken zijn een wereldwijd voorkomend fenomeen. Dagelijks worden 47 700 minderjarige meisjes uitgehuwelijkt¹, vaak tegen hun zin en dus gedwongen. UNICEF strijdt al jarenlang tegen kindhuwelijken, omdat iedereen die in het huwelijk treedt dit in alle vrijheid en uit volle overtuiging moet doen. Deze instemming vereist maturiteit en daarom wordt in ons land in beginsel geen huwelijk toegestaan voor het bereiken van de meerderjarigheid. Zeer uitzonderlijk kan mits tussenkomst van de rechtbank een minderjarige alsnog toelating krijgen om in het huwelijk te treden. De verplichte tussenkomst van de rechtbank biedt de garantie dat in die uitzonderlijke gevallen de vrije wil en de belangen van de minderjarige worden gegarandeerd.

Heel wat landen hanteren minimale leeftijdsnormen om wettelijk in het huwelijk te treden die – zeker wat mannen betreft – aanvaardbaar zijn, maar vaak laten diezelfde wetgeving of plaatselijke gebruiken toe dat men – al dan niet met instemming van de ouders – toch op vroegere leeftijd in het huwelijk treedt. In vele Afrikaanse en Aziatische landen wordt een verschillende minimumleeftijd vastgesteld voor mannen en vrouwen, waardoor meisjes vaak vanaf de leeftijd van 15 jaar in het huwelijk kunnen treden, of jonger indien er toepassing gemaakt van de uitzonderingen.

In Bangladesh bijvoorbeeld is de minimumleeftijd om in het huwelijk te treden voor mannen 21 jaar en voor vrouwen 18 jaar (met uitzonderingen met ouderlijke toestemming en instemming van de rechtbank). Toch vinden daar massaal veel kindhuwelijken plaats, doordat ondanks de wet heel wat uitzonderingen worden toegepast, vaak gebaseerd op tradities en het gewoonterecht van verschillende etnische bevolkingsgroepen, op basis van religie, ...

We zien echter dat ook in de Westerse landen kindhuwelijken her en der voorkomen. In de Amerikaanse Staat Virginia lag tot voor kort de wettelijke huwelijksleeftijd op 13 jaar, indien de ouders instemden met het huwelijk en het meisje zwanger was. Een recente wet heeft deze leeftijd opgetrokken tot 18 jaar (of 16 jaar indien de rechtbank het kind meerderjarig verklaart). Tussen 2004 en 2013 zijn in die Staat niet minder dan 4 500 kinderen jonger dan 18 jaar getrouwd, waarvan 200 nog niet de

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Contexte

Le mariage d'enfant est un phénomène mondial fréquent. Chaque jour, 47 700 jeunes filles mineures sont mariées, souvent contre leur gré et donc sous la contrainte. Depuis de nombreuses années déjà, l'UNICEF lutte contre les mariages d'enfant, car elle estime que toute personne qui se marie doit le faire en toute liberté et par conviction absolue. Ce consentement exige de la maturité, raison pour laquelle, dans notre pays, le mariage n'est en principe pas autorisé avant d'avoir atteint la majorité civile. À titre tout à fait exceptionnel, un mineur peut être autorisé à se marier moyennant l'intervention du tribunal. Dans ces cas exceptionnels, l'intervention obligatoire du tribunal permet de garantir le libre arbitre et les intérêts du mineur concerné.

De nombreux pays ont fixé un âge nubile qui est acceptable – surtout pour les hommes – mais les lois de ces mêmes pays ou des coutumes locales y autorisent cependant souvent le mariage à un plus jeune âge – avec ou sans le consentement des parents. De nombreux pays africains et asiatiques ont fixé un âge nubile différent pour les hommes et les femmes, ce qui permet souvent à des filles de se marier à partir de l'âge de 15 ans, ou à un plus jeune âge s'il est fait usage des exceptions.

Au Bangladesh, par exemple, l'âge nubile est fixé à 21 ans pour les hommes et à 18 ans pour les femmes (des exceptions sont prévues en cas de consentement parental et d'autorisation du tribunal). Pourtant, un nombre considérable de mariages d'enfant y ont lieu, car, malgré la loi, il est fait usage des nombreuses exceptions, qui se basent souvent sur des traditions et le droit coutumier des différents groupes ethniques, sur la religion, etc.

Toutefois, des mariages d'enfant ont également lieu en Occident. Dans l'État américain de Virginie, des mineurs pouvaient jusqu'il y a peu se marier dès l'âge de 13 ans, à condition que leurs parents autorisent le mariage et que la jeune fille soit enceinte. Une loi adoptée récemment y a porté l'âge nubile à 18 ans (ou à 16 ans si le tribunal déclare l'enfant majeur). Entre 2004 et 2013, pas moins de 4 500 enfants âgés de moins de 18 ans ont été mariés dans cet État, et 200 d'entre eux

¹ UNPFA, State of the World Population, 2016.

leeftijd hadden van 15 jaar. Ook in Spanje is pas recent de huwelijksleeftijd opgetrokken van 14 naar 16 jaar (met toestemming van de rechtbank).

Volgens recent onderzoek van UNICEF² neemt de problematiek wereldwijd gezien aanzienlijke proporties aan. Volgens hun cijfers leefden in 2014 720 miljoen vrouwen die voor hun 18^e verjaardag in het huwelijk traden. 250 miljoen van hen deden dit zelfs voor de leeftijd van 15 jaar. De problematiek treft vooral jonge meisjes, maar ook een aanzienlijk aantal mannen stapten in het huwelijk voor hun 18de verjaardag. In 2014 waren er wereldwijd 156 miljoen mannen die gehuwd zijn tijdens hun minderjarigheid.

Kindhuwelijken onder meisjes komt het meest voor in Zuid-Azië en sub-Saharaans Afrika. De tien landen met de hoogste graad van kindhuwelijken bevinden zich in deze twee regio's. Het hoogste aantal vrouwen tussen 20 en 49 die gehuwd zijn voor de leeftijd van 18 jaar vinden we in Niger (77 %), gevolgd door Bangladesh (74 %), Tsjaad (69 %), Mali (61 %), de Centraal Afrikaanse Republiek (60 %), India (58 %), Guinea (58 %), Ethiopië (58 %), Burkina Faso (52 %) en Nepal (52 %). Als het aantal vrouwen bekeken wordt dat voor de leeftijd van 15 jaar gehuwd is, komt Bangladesh op de eerste plaats met bijna 40 % van de vrouwen tussen 20 en 49 jaar, die op hun 15^e reeds getrouwd waren. Volgens recente cijfers stapt daar nog steeds een derde van de meisjes in het huwelijk voor de leeftijd van 15 jaar³.

Verder onderzoek wijst uit dat er binnen de bedoelde landen belangrijke verschillen bestaan naargelang de sociale klasse of groep waarin de meisjes opgroeien. Het risico om op vroege leeftijd in het huwelijk te treden is 2,5 maal groter voor de armste 20 % van de bevolking dan voor de rijkste 20 %. Ook blijken culturele verschillen binnen landen een doorslaggevende factor in het risico op kindhuwelijken. In Servië bedraagt het gemiddelde aan vrouwen die voor hun 18^e verjaardag in het huwelijk traden 8 %. Echter binnen de Roma-gemeenschap is het aandeel van kindhuwelijken bij vrouwen 54 %. Eveneens bestaat er een groot verschil tussen de woonplaats van de vrouwen naargelang zij in een stedelijke dan wel in een landelijke omgeving opgroeien.

In veel landen worden kindhuwelijken gerechtvaardigd vanuit sociaaleconomisch oogpunt: kinderen worden uitgehuwelijkt doordat families zich willen conformeren aan een in hun leefomgeving maatschappelijk erkende norm. Om misprijzen of uitsluiting te vermijden wegens een uitstel van het huwelijk of omdat ze een

n'avaient pas encore atteint l'âge de 15 ans. En Espagne aussi, l'âge nubile n'a été porté que récemment de 14 à 16 ans (moyennant l'autorisation du tribunal).

Selon des études récentes de l'UNICEF¹, cette problématique prend des proportions considérables au niveau mondial. Selon ses chiffres, on dénombrait en 2014 720 millions de femmes mariées avant leur dix-huitième anniversaire. Deux cents cinquante millions d'entre elles se sont même mariées avant l'âge de 15 ans. Cette problématique touche surtout les jeunes filles, mais un nombre considérable de jeunes hommes se sont aussi mariés avant leur dix-huitième anniversaire. En 2014, ils étaient 156 millions à travers le monde.

Les mariages d'enfant concernant des jeunes filles sont plus fréquents en Asie du Sud et en Afrique subsaharienne. Les dix pays où le taux de mariage d'enfant est le plus élevé se situent dans ces deux régions. C'est au Niger que le nombre de femmes âgées de 20 à 49 ans ayant été mariées avant l'âge de 18 ans est le plus élevé (77 %), suivi du Bangladesh (74 %), du Tchad (69 %), du Mali (61 %), de la République centrafricaine (60 %), de l'Inde (58 %), de la Guinée (58 %), de l'Éthiopie (58 %), du Burkina Faso (52 %) et du Népal (52 %). Pour ce qui est du nombre de femmes mariées avant l'âge de 15 ans, le Bangladesh arrive en tête, avec près de 40 % des femmes âgées de 20 à 49 ans. Selon des chiffres récents, un tiers des filles de ce pays continuent de se marier avant l'âge de 15 ans.²

D'autres études montrent qu'au sein des pays en question, il existe d'importantes différences selon la classe sociale ou le groupe dans lequel grandissent les filles. Le risque de mariage précoce est 2,5 fois plus élevé pour les 20 % les plus pauvres de la population que pour les 20 % les plus riches. Les différences culturelles au sein des pays constituent également un facteur décisif en matière de risque de mariage d'enfant. En Serbie, le taux moyen de femmes se mariant avant leur dix-huitième anniversaire s'élève à 8 %. Toutefois, au sein de la communauté rom, ce taux atteint 54 %. Il existe également une grande différence en ce qui concerne le lieu de résidence des femmes, selon qu'elles grandissent dans un environnement urbain ou rural.

Dans beaucoup de pays, les mariages d'enfants sont justifiés dans une perspective socioéconomique: les enfants sont mariés parce que les familles souhaitent se conformer à une norme reconnue dans leur milieu social. Pour éviter le mépris ou l'exclusion qu'entraînerait un report du mariage, ou parce que les parents

² United Nations Children's Fund, *Ending Child Marriage, Progress and prospects*, UNICEF, New York, 2014.

³ UNPFA, *State of World Population*, 2016.

¹ Fonds des Nations unies pour l'enfance, *Ending Child Marriage, Progress and prospects*, UNICEF, New York, 2014.

² FNUAP, *État de la population mondiale*, 2016.

sociaal en economisch voordeel zien in het naleven van de norm, blijven in die landen vroege huwelijken wijdverspreid. Ouders zien, vooral wanneer ze arm zijn, in het huwelijk de mogelijkheid hun dochter een goede toekomst te bieden onder de bescherming van haar echtgenoot en geeft hen het voordeel dat ze een mond minder hoeven te voeden. In andere gevallen houdt het uithuwelijken van een dochter verband met transacties van grond of eigendom en de bruidsschat kan een welgekomen hulp zijn tegen armoede.

Ook oorlog en conflict leiden tot een toename van het aantal kindhuwelijken. Zo zien we bijvoorbeeld dat ouders hun minderjarige dochter soms uit noodzaak uithuwelijken. Ze willen niet dat hun minderjarig kind alleen de gevaarlijke vluchtroute neemt. Het is geweten dat vluchtelingen, zeker alleenstaande vrouwen en jonge kinderen frequent het slachtoffer worden van misbruik en (seksueel) geweld.

Gevolgen van kindhuwelijken

Het op vroege leeftijd in het huwelijk treden, heeft voor vele vrouwen belangrijke gevolgen. Zij worden niet alleen een deel van hun jeugd ontzegd, deze vrouwen geraken vaak sociaal geïsoleerd en afgescheiden van hun familie en vrienden en andere hulpbronnen. Ze krijgen ook minder kansen op een degelijke opleiding en werk. De scholingsgraad bij meisjes die tijdens hun jeugd in het huwelijk treden ligt aanzienlijk lager, dan zij die pas na de leeftijd van 18 jaar in het huwelijk treden. Bovendien staan een groot deel van deze jonggehuwde meisjes onder druk om seksuele betrekkingen aan te gaan, waarbij zij minder in de mogelijkheid zijn om hun partner te overtuigen om voorbehoedsmiddelen te gebruiken, met vroegtijdige zwangerschappen tot gevolg en een verhoogd risico op seksueel overdraagbare aandoeningen, inclusief HIV.

Cijfers tonen eveneens aan dat kindbruiden die zwanger zijn een veel lagere toegang kennen tot medische begeleiding tijdens hun zwangerschap dan vrouwen die pas huwen na hun 18de verjaardag. Dit brengt een verhoogd risico op medische complicaties naar aanleiding van de zwangerschap voor zowel moeder als kind.

Uit deze gevolgen blijkt dat kindhuwelijken voor jonge meisjes in het algemeen geen goede zaak betekenen.

Evolutie

Gedurende de voorbije drie decennia is het aantal kindhuwelijken wereldwijd aan een traag tempo gedaald,

voient dans le respect de la norme un avantage social et économique, les mariages précoces restent largement répandus dans ces pays. Les parents conçoivent, surtout lorsqu'ils sont pauvres, la possibilité d'offrir un meilleur avenir à leur fille, sous la protection de son époux, tout en ayant une bouche de moins à nourrir. Dans d'autre cas, le fait de marier une fille est lié à des transactions foncières ou patrimoniales et la dot peut représenter une aide bienvenue contre la pauvreté.

La guerre et les conflits peuvent également entraîner une augmentation du nombre des mariages d'enfants. On constate par exemple que les parents marient parfois leur fille mineure par nécessité. Ils ne veulent pas que leur fille mineure prenne le chemin de l'exil seule. On sait que les réfugiés, surtout les femmes seules et les jeunes enfants, sont souvent les victimes d'abus et de violences (sexuelles).

Conséquences des mariages d'enfants

Le fait de se marier à un âge précoce a des conséquences importantes pour de nombreuses femmes. Ces femmes ne se voient pas seulement privées d'une partie de leur jeunesse, elles se retrouvent également souvent isolées sur le plan social et séparées de leurs familles, de leurs amis et d'autres ressources. Elles ont de surcroît moins de chances de bénéficier d'une formation et d'un emploi corrects. Le niveau d'instruction des jeunes filles mariées précocement est considérablement moins élevé que celui des femmes qui ne se marient qu'après l'âge de 18 ans. Qui plus est, une grande partie de ces filles mariées précocement subissent des pressions pour avoir des relations sexuelles, et sont dès lors moins à même de convaincre leur partenaire d'utiliser un moyen de contraception. Il en résulte des grossesses précoces et un risque accru de contracter des maladies sexuellement transmissibles, parmi lesquelles le sida.

Les statistiques montrent en outre que les fillettes mariées qui tombent enceinte bénéficient d'un accès beaucoup plus réduit à l'accompagnement médical durant leur grossesse que les femmes qui ne se marient qu'après leur dix-huitième anniversaire. Ce manque de soins accroît le risque de complications liées à la grossesse, tant pour la mère que pour l'enfant.

Il ressort de toutes ces conséquences que, d'une manière générale, les mariages d'enfant ne sont pas une bonne chose pour les jeunes filles.

Évolution

Ces trois dernières décennies, le nombre de mariages d'enfants enregistrés dans le monde a diminué

met vooral een sterkere daling in de groep van vrouwen die voor hun 15de verjaardag in het huwelijk traden. Toch is er een groot verschil op te merken tussen verschillende landen. Zo daalde het risico op kindhuwelijken in Marokko en Indonesië met meer dan de helft sinds 1985. In dezelfde periode steeg in Ethiopië bij vrouwen tussen 20 en 24 de gemiddelde leeftijd waarop ze in het huwelijk traden van 15,6 jaar dertig jaar geleden naar 18,9 jaar nu. Daarentegen bleef de gemiddelde huwelijksleeftijd bijvoorbeeld in Niger (van 15,6 naar 15,8 jaar) en Burkina Faso (van 18,0 naar 17,9) in de laatste 30 jaar ongewijzigd.

Vooruitzichten

Op dit moment zijn van de 1,1 miljard meisjes onder de 18 jaar er reeds 22 miljoen gehuwd. Enkele honderden miljoenen meisjes lopen het risico op een kindhuwelijk. Als er geen verdere daling in de praktijk van de kindhuwelijken komt, dan lopen tot 280 miljoen van de meisjes die op dit moment minderjarig zijn het risico om bruid te worden voor hun achttiende verjaardag.

Als echter de huidige daling zich verder doorzet, zal het aantal kindhuwelijken van 33 % in 1985 afnemen tot 22 % in 2030 en tot 18 % in 2050. Door de stijgende wereldbevolking, zal het totale aantal vrouwen dat op kinderleeftijd in het huwelijk trad echter op 710 miljoen stagneren. Daarom is een verdere versnelling van de daling van het aantal kindhuwelijken in alle landen noodzakelijk om een globaal lager aantal vrouwen te hebben die voor hun achttiende verjaardag in het huwelijk traden. Minder kindhuwelijken dragen bij tot het doorbreken van intergenerationele lagere kansen en armoede en bieden jonge vrouwen meer kansen om ten volle deel te nemen aan de samenleving. Dit moet zorgen voor meer weerbaarheid, die meisjes en vrouwen samen met een betere opleiding in staat moet stellen een betere zorg en voeding te geven aan hun kinderen, wat moet leiden tot gezondere en kleinere gezinnen. De UNICEF-studie besluit met de zin: *“When girls are allowed to be girls, everybody wins.”*

lentement, une diminution plus forte ayant été observée dans le groupe des filles mariées avant l'âge de quinze ans. On observe toutefois d'importantes différences entre les pays. Par exemple, le risque de mariage a diminué de plus de moitié au Maroc et en Indonésie depuis 1985 tandis qu'au cours de la même période, en Éthiopie, l'âge moyen des femmes à la date du mariage est passé de 15,6 ans il y a trente ans à 18,9 ans aujourd'hui. En revanche, au cours des trente dernières années l'âge moyen à la date du mariage est resté inchangé, par exemple, au Niger (de 15,6 à 15,8 ans) et au Burkina Faso (de 18,0 à 17,9 ans).

Perspectives

Actuellement, sur 1,1 milliard de filles de moins de 18 ans, 22 millions sont déjà mariées et plusieurs centaines de millions de filles courent le risque d'être mariées dans l'enfance. Si le nombre de mariages d'enfants ne continue pas à diminuer, pas moins de 280 millions de filles actuellement mineures risquent d'être mariées avant l'âge de dix-huit ans.

En revanche, si la diminution actuelle se poursuit, le nombre de mariages d'enfants passera de 33 % en 1985 à 22 % en 2030 et à 18 % en 2050. Cependant, compte tenu de l'augmentation de la population mondiale, le nombre total de filles mariées dans l'enfance stagnera à 710 millions. Par conséquent, une nouvelle accélération de la diminution du nombre de mariages d'enfants est nécessaire dans tous les pays pour que le nombre de filles mariées avant l'âge de dix-huit ans diminue globalement. La diminution du nombre de mariages d'enfants contribuera à rompre le cycle intergénérationnel du manque d'opportunités et de la pauvreté, et améliorera, pour les jeunes femmes, les opportunités de participer pleinement à la société. Cela devrait améliorer leur résilience et permettre aux filles et aux femmes, en combinaison avec une meilleure éducation, de mieux soigner et de mieux alimenter leurs enfants, ce qui doit améliorer la santé et réduire la taille des familles. L'étude de l'UNICEF se conclut comme suit: *“Quand on permet aux filles d'être des filles, tout le monde y gagne”*.

Internationaal juridische context

Heel wat internationale en regionale verdragen en mensenrechtenverdragen bevatten bepalingen over kindhuwelijken⁴. In deze verdragen wordt verwezen naar de huwbare leeftijd en de eis tot vrije en volledige toestemming van beide echtgenoten.

Zo bepaalt de Universele verklaring van de rechten van de mens (1948) in zijn artikel 16 dat “[...] *mannen en vrouwen van huwbare leeftijd het recht [hebben] om te huwen en een gezin te stichten. Zij hebben gelijke rechten wat het huwelijk betreft, tijdens het huwelijk en bij de ontbinding ervan.*

Een huwelijk kan slechts worden gesloten met de vrije en volledige toestemming van de aanstaande echtgenoten.”

Het Verdrag inzake de rechten van het kind (1989), stipuleert dat elke mens onder de leeftijd van 18 jaar als een kind wordt beschouwd. Het Verdrag zelf spreekt zich niet letterlijk uit over de kindhuwelijken, maar het VN-Kinderrechtencomité heeft verklaard dat de minimale huwbare leeftijd voor zowel mannen als vrouwen achttien jaar moet zijn, dat het uithuwelijken en huwen van een kind niet rechtsgeldig is en dat men alle nodige maatregelen moet nemen, met inbegrip van wetgeving, om een minimale huwbare leeftijd te bepalen.

Het CEDAW-Verdrag is daarentegen wel krachtig en stelt dat het uithuwelijken en het huwelijk van een kind geen wettelijk gevolg hebben en men alle nodige maatregelen dient te nemen om een minimumleeftijd voor het huwelijk te bepalen [...]. Daarnaast bepaalt het verdrag dat vrouwen dezelfde rechten hebben als mannen om vrij een echtgenoot te kiezen en alleen met hun vrije en volledige toestemming een huwelijk kunnen aangaan.

Ook in het Maputo-protocol met betrekking tot de vrouwenrechten in Afrika bij het *African Charter on Human and Peoples' Rights* is duidelijk bepaald dat de minimumleeftijd voor het huwelijk van vrouwen achttien jaar is.

Ook het VN-Verdrag inzake de huwelijkstoestemming, de minimumleeftijd waarop een huwelijk mag worden aangegaan en de registratie van de huwelijken (1962) benadrukt dat de echtgenoten hun volledige

Contexte juridique internationale

De nombreux traités internationaux et régionaux et de nombreuses conventions relatives aux droits de l'homme comportent des dispositions concernant les mariages d'enfants³. Ces textes renvoient à l'âge nubile et ils insistent sur la nécessité d'un consentement libre et entier des deux époux.

Ainsi, l'article 16 de la Déclaration universelle des droits de l'homme (1948) stipule qu'“(...) *À partir de l'âge nubile, l'homme et la femme (...) ont le droit de se marier et de fonder une famille. Ils ont des droits égaux au regard du mariage, durant le mariage et lors de sa dissolution.*

Le mariage ne peut être conclu qu'avec le libre et plein consentement des futurs époux.”

La Convention relative aux droits de l'enfant (1989) dispose quant à elle que tout être humain âgé de moins de dix-huit ans est considéré comme un enfant. Si cette Convention ne se prononce pas expressément sur les mariages d'enfants, il n'en reste pas moins que le Comité des droits de l'enfant de l'ONU a déclaré que l'âge nubile minimal doit être de dix-huit ans – tant pour les hommes que pour les femmes –, que les mariages d'enfants ne sont pas valables et qu'il faut prendre toutes les mesures nécessaires, y compris législatives, pour fixer un âge nubile minimal.

La Convention CEDAW est en revanche très claire; elle dispose que les fiançailles et les mariages d'enfants n'ont pas d'effets juridiques et que toutes les mesures nécessaires doivent être prises afin de fixer un âge minimal pour le mariage (...). Cette Convention assure également à la femme le même droit de choisir librement son conjoint et de ne contracter mariage que de son libre et plein consentement.

Le protocole Maputo (Protocole à la Charte africaine des droits de l'homme et des peuples relatif aux droits des femmes en Afrique) précise, lui aussi, explicitement que l'âge minimum de mariage pour la fille est de dix-huit ans.

La Convention des Nations unies sur le consentement au mariage, l'âge minimum du mariage et l'enregistrement des mariages (1962) souligne également la nécessité du libre et plein consentement des deux époux, ce

⁴ B. FONTENEAU en H. HUYSE, *Gedwongen kindhuwelijken: een blinde vlek in de Belgische ontwikkelingssamenwerking? Gedwongen kindhuwelijken bestrijden uit een Belgisch donorperspectief*, HIVA, Brussel, 2014, pp. 11 ev. (Studie in opdracht van Plan België).

³ B. FONTENEAU et H. HUYSE, *Gedwongen kindhuwelijken: een blinde vlek in de Belgische ontwikkelingssamenwerking? Gedwongen kindhuwelijken bestrijden uit een Belgisch donorperspectief*, HIVA, Bruxelles, 2014, p. 11 e.s. (Étude réalisée à la demande de Plan Belgique).

toestemming persoonlijk moeten uitdrukken, na gepaste openbaarmaking en in aanwezigheid van de overheid die bevoegd is het huwelijk te voltrekken [...].

Deze verdragen ten spijt moeten we vaststellen dat in vele landen door toepassing van gewoonterecht, religieuze of etnische gebruiken heel wat minderjarige meisjes en (in mindere mate) jongens worden uitgehuwelijkt.

Recente initiatieven

In maart 2015 nam de Kamer de resolutie over de strijd tegen gedwongen kinderhuwelijken waar ook ter wereld, inzonderheid in de partnerlanden van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking⁵ aan, waarin de volksvertegenwoordigers de regering verzochten de strijd tegen gedwongen kinderhuwelijken als een belangrijk aandachtspunt mee te nemen in het kader van de Ontwikkelingssamenwerking met de partnerlanden.

De Parlementaire Vergadering van de OVSE keurde in juli 2016 een resolutie goed omtrent het integreren van gendergerelateerde analyses en *gender mainstreaming* in de antwoorden op de migratie- en vluchtelingencrisis⁶ met daarin de oproep voor de OVSE en de lidstaten om bijzondere aandacht te besteden ten aanzien van de problematiek van de kindhuwelijken tussen vluchtelingen en migranten. Kindhuwelijken verdienen, aldus de OVSE, een omzichtige benadering, waarbij de volgende punten in overweging moeten worden genomen: (a) waar mogelijk moeten kindhuwelijken worden vermeden, (b) echtgenoten verbonden door een dergelijk huwelijk moeten niet automatisch gescheiden worden, maar het is noodzakelijk om het leeftijdsverschil, het recht in het land van origine en de emotionele band tussen de echtgenoten in rekening te nemen, en (c) de administratieve en/of gerechtelijke overheden van de lidstaten moeten de geldigheid van het huwelijk nagaan op basis van het internationaal privaatrecht (aanbeveling nr. 21).

Ook in de Duurzaamheidsdoelstellingen van de VN als opvolger van de Millenniumdoelstellingen is specifiek *het uit de wereld helpen van alle schadelijke praktijken, zoals kind-, vroege en gedwongen huwelijken en vrouwelijke genitale verminking* als een doelstelling opgenomen.

consentement devant être exprimé par eux en personne, en présence de l'autorité compétente pour célébrer le mariage (...), après une publicité suffisante, (...).

Malgré l'existence de ces Conventions, force est de constater que dans beaucoup de pays, un nombre considérable de filles et (dans une moindre mesure) de garçons mineurs sont mariés en application du droit coutumier ou d'usages religieux ou ethniques.

Initiatives récentes

En mars 2015, la Chambre a adopté la *résolution relative à la lutte contre les mariages précoces et forcés dans le monde et plus particulièrement dans les pays partenaires de la Coopération belge au développement*⁴, dans laquelle les députés invitaient le gouvernement à intégrer la lutte contre les mariages précoces et forcés en tant que préoccupation majeure dans le cadre de la coopération au développement avec les pays partenaires.

L'Assemblée parlementaire de l'OSCE a approuvé, en juillet 2016, une résolution sur l'intégration de l'analyse comparative entre les sexes et du principe de la parité hommes-femmes dans la réponse à la crise des migrants et des réfugiés⁵, demandant à l'OSCE et à ses États participants d'être particulièrement attentifs à la problématique des mariages d'enfants parmi les réfugiés et les migrants. Selon l'OSCE, les mariages d'enfants nécessitent une approche prudente, les points suivants devant être pris en considération: (a) les mariages d'enfants doivent être empêchés autant que possible, (b) les conjoints unis par les liens de ces mariages ne doivent pas être automatiquement séparés, mais il convient de tenir compte de la différence d'âge, du droit local dans le pays d'origine et du lien affectif entre les conjoints, et (c) les instances administratives et/ou juridiques des États participants doivent contrôler la validité du mariage sur la base du droit international privé (recommandation n° 21).

Les *Objectifs de développement durable* des Nations unies, qui ont succédé aux Objectifs du millénaire, visent aussi spécifiquement *l'élimination de toutes les pratiques préjudiciables, telles que le mariage des enfants, le mariage précoce ou forcé et la mutilation génitale féminine*.

⁵ Kamer, zitting 2014-2015, nr. 54-630.

⁶ *Resolution on integrating gender-based analysis and gender mainstreaming in the response to the migrant and refugee crisis*, TBILISI Declaration and Resolutions adopted by the OSCE Parliamentary Assembly at the twenty-fifth annual session, Tbilisi, 1 tot 5 juli 2016, p. 53-55.

⁴ Chambre, Session 2014-2015, n° 54 630.

⁵ *Résolution sur l'intégration de l'analyse comparative entre les sexes et du principe de la parité hommes-femmes dans la réponse à la crise des migrants et des réfugiés*, Déclaration de Tbilissi et résolutions adoptées par l'assemblée parlementaire de l'OSCE à sa vingt-cinquième session annuelle, TBILISSI, 1er – 5 juillet 2016, p. 59-61.

Erkenning van een buitenlands kindhuwelijk in België

Door de migratie en naar aanleiding van de vluchtelingen crisis wordt de situatie ook in ons land complexer. We zien dat gehuwde minderjarigen ook in onze opvangstructuren terecht komen. In de maand april 2016 ging het om 24 gekende gevallen. Als het gaat om erg jonge kinderen worden de koppels uit elkaar gehaald of gescheiden. Als in de concrete situatie blijkt dat het gaat om een persoon die bijna de meerderjarigheid bereikt, dat er geen groot leeftijdsverschil is met de partner en er een affectieve band is enzovoort, wordt toch toegestaan dat men samenblijft. Dit kan als men met andere woorden vaststelt dat er wel degelijk sprake is van een huwelijk waarvoor de minderjarige met volle bewustzijn zijn toestemming heeft gegeven.

Deze grensoverschrijdende materie wordt in het bijzonder beheerst door het internationaal privaatrecht laat toe dat buitenlandse huwelijken in ons land erkend worden, als deze volgens het recht dat moet worden toegepast geldig tot stand gekomen zijn. In principe dient men hiervoor het recht toe te passen waarvan de betrokken personen de nationaliteit hebben. Zo gebeurt het dat huwelijken met een minderjarige of tussen minderjarigen in ons land erkend worden door de ambtenaren van de burgerlijke stand. Daarvoor is op basis van artikel 27 van het Wetboek van Internationaal Privaatrecht geen rechterlijke tussenkomst vereist (het is immers een zogenaamde *de plano*-erkenning).

Opdat een buitenlandse huwelijksakte uitwerking kan krijgen in België, moet zij onderworpen worden aan een strikte controle en moet zij voldoen aan enkele voorwaarden. Vooreerst moet de echtheid van de akte worden nagekeken. De akte moet rechtsgeldig zijn overeenkomstig het toepasselijk recht en er mag geen sprake zijn van wetsontduiking en/of strijdigheid met de internationale openbare orde.

Voor de rechtsgeldigheid van de akte moeten de grond- en vormvoorwaarden van het huwelijk voldaan zijn. De vormvoorwaarden van het huwelijk worden hierbij bepaald door het recht van de staat op wiens grondgebied het huwelijk wordt voltrokken en de grondvoorwaarden van het huwelijk worden bepaald door het nationaal recht van elk van de echtgenoten. Dit betekent dat bij een huwelijk tussen een minderjarig Syrisch meisje en een volwassen Syrische man het Syrisch recht van toepassing zal zijn, ook als zij in België trouwen.

Maar de ambtenaar van de burgerlijke stand heeft de mogelijkheid om het huwelijk te toetsen aan de (Belgische) regels van de internationale openbare orde en de erkenning te weigeren indien het huwelijk duidelijk

Reconnaissance d'un mariage d'enfant étranger en Belgique

La situation se complexifie également dans notre pays par suite de la migration et de la crise des réfugiés. Nous constatons que des mineurs mariés aboutissent également dans nos structures d'accueil. En avril 2016, 24 cas étaient connus. Lorsqu'il s'agit de très jeunes enfants, les couples sont scindés ou séparés. S'il s'avère, dans une situation concrète, qu'une personne a quasiment atteint la majorité, que la différence d'âge entre les partenaires n'est pas importante, qu'il y a un lien affectif entre eux, etc., le couple est autorisé à rester uni. En d'autres termes, cette situation est autorisée lorsqu'on constate qu'il s'agit bel et bien d'un mariage auquel le mineur a consenti en pleine conscience.

Cette matière transfrontalière est régie, en particulier, par le droit international privé, lequel permet de reconnaître en Belgique les mariages conclus à l'étranger s'ils ont été valablement contractés conformément au droit qui leur est applicable. En principe, pour le déterminer, il convient d'appliquer la loi du pays dont les conjoints ont la nationalité. Par exemple, il peut arriver qu'un officier de l'état civil reconnaisse, en Belgique, un mariage conclu avec un mineur ou entre mineurs. En vertu de l'article 27 du Code de droit international privé, aucune procédure judiciaire n'est requise (il s'agit en effet d'une reconnaissance de plein droit).

Pour produire ses effets en Belgique, l'acte de mariage étranger doit être soumis à un contrôle strict et remplir certaines conditions. Tout d'abord, l'authenticité de l'acte doit être vérifiée. L'acte doit être valable conformément au droit applicable et il ne peut pas y avoir de fraude à la loi et/ou de contrariété à l'ordre public international.

Pour que l'acte soit valable, les conditions de fond et de forme du mariage doivent être remplies. Les conditions de forme sont établies par le droit de l'État sur le territoire duquel le mariage a été célébré tandis que les conditions de fond sont établies par le droit national applicable à chacun des époux. Cela signifie que, dans le cas d'un mariage entre une fille syrienne mineure et un homme syrien adulte, c'est le droit syrien qui s'applique, même si le mariage a lieu en Belgique.

Cependant, l'officier de l'état civil peut vérifier si le mariage est conforme aux règles (belges) de l'ordre public international et refuser la reconnaissance du mariage si ce dernier ne remplit manifestement pas les

niet voldoet aan de basisvoorwaarden die behoren tot de internationale openbare orde. De beoordeling van een buitenlands huwelijk met een minderjarig kind en de belangenafweging moet *in concreto* gebeuren, rekening houdende met de ernst van de gevolgen die de erkenning met zich mee kan brengen en die zo in elk dossier tot een verschillend resultaat aanleiding kan geven. Ingeval van een weigering tot erkenning kan het betrokken koppel zich richten naar de familierechtbank die de erkenning van het huwelijk alsnog kan verlenen, dan wel de erkenning van het huwelijk definitief weigeren.

Ingeval van een weigering tot erkenning van het huwelijk, kan toch besloten worden om enkele gevolgen van het niet-erkende huwelijk wel “erkend” worden, zoals bijvoorbeeld een erkenning van de afstamming van kinderen geboren uit het huwelijk.

Draagwijdte van het wetsvoorstel

Wanneer men in België wil huwen, vereist artikel 144 van het Burgerlijk Wetboek dat beide aanstaande echtgenoten meerderjarig zijn. De wet laat toe dat de familierechtbank *om gewichtige redenen* toch toelaat dat een minderjarige in het huwelijk treedt, met toestemming van zijn of haar ouders of deze van de voogd. Indien de ouders niet instemmen met het huwelijk, zal de minderjarige niet kunnen huwen, tenzij de weigering tot instemming van (één van) de ouders onrechtmatig is. Dan kan de rechtbank als er gewichtige redenen zijn, toch de toestemming verlenen.

Zonder de toelating van de familierechtbank kan een minderjarige bij toepassing van het Belgisch recht bijgevolg niet in het huwelijk treden. Wij vinden deze drempel een belangrijke bescherming voor de minderjarigen mede in het licht van het ingrijpend karakter van het huwelijk voor het verdere leven van deze minderjarige.

De wet voorziet in geen concrete invulling van welke nu precies de gewichtige redenen zijn, die een huwelijk van een minderjarige kunnen motiveren. De bedoeling hiervan is om de invulling van het begrip over te laten aan de soevereine beoordelingsbevoegdheid van de rechter. Dit biedt de jeugdrechter de kans rekening te houden met de wijzigende maatschappelijke, morele en levensbeschouwelijke opvattingen.

Uit de rechtspraak blijkt dat er vaak meerdere overwegingen in rekening worden genomen om tot een geheel aan omstandigheden te komen, die samen voldoende gewichtige redenen uitmaken. Dit betekent ook dat één

conditions fondamentales de l'ordre public international. L'appréciation de la validité d'un mariage conclu à l'étranger avec un enfant mineur et la mise en balance des intérêts doivent avoir lieu concrètement en tenant compte de la gravité des conséquences que la reconnaissance du mariage peut avoir, cette prise en compte pouvant dès lors aboutir à des résultats différents dans chaque dossier. Lorsque la reconnaissance du mariage est refusée, le couple concerné peut s'adresser au tribunal de la famille, qui peut leur accorder ou refuser définitivement la reconnaissance du mariage.

Lorsque la reconnaissance du mariage est refusée, il peut néanmoins être décidé de “reconnaître” certaines des conséquences du mariage non reconnu, par exemple la filiation des enfants nés du mariage.

Portée de la proposition de loi

L'article 144 du Code civil prescrit que quiconque souhaite se marier, en Belgique, doit être majeur. La législation prévoit que le tribunal de la famille peut, *pour motifs graves*, autoriser quand même un mineur à contracter mariage moyennant le consentement de ses parents ou du tuteur. Si les parents refusent de consentir au mariage, le mineur ne pourra pas se marier, sauf si le refus de consentement (d'un) des parents est abusif. Dans ce cas, le tribunal peut, pour autant qu'il y ait des motifs graves, autoriser quand même le mariage.

Sans l'autorisation du tribunal de la famille, un mineur ne peut donc pas, en application du droit belge, contracter mariage. Nous estimons que ce seuil offre une protection essentielle aux mineurs, en raison, notamment, des implications drastiques du mariage pour la vie future du mineur concerné.

La législation ne définit pas concrètement, ni précisément, les motifs graves pouvant justifier le mariage d'un mineur, l'objectif étant de laisser la concrétisation de cette notion au pouvoir d'appréciation souverain du juge. Cette faculté permet au juge de la jeunesse de tenir compte des évolutions des conceptions sociales, morales et philosophiques

La jurisprudence montre que ce sont souvent plusieurs considérations qui codéfinissent un ensemble de circonstances qui, conjointement, constituent des motifs suffisamment graves. Cela signifie également qu'une

bepaalde reden niet altijd voldoende zal doorwegen om tot een ontheffing van het verbod te huwen te komen⁷.

Een vaak aangevoerde reden om tot een ontheffing van de leeftijdsvoorwaarde te komen is de zwangerschap van het minderjarig meisje, mede in het belang van de status van het kind.

Vooreerst kan de ontheffing gevraagd worden op basis van het juridisch statuut van de moeder. Het huwelijk kan voor de moeder meer economische zekerheid bieden als zij de zorg van het kind opneemt, daar de echtgenoten overeenkomstig artikel 213 van het Burgerlijk Wetboek hulp en bijstand verschuldigd zijn en elke echtgenoot in de lasten van het huwelijk moeten bijdragen naar hun vermogen. Daarnaast bestaat de mogelijkheid dat een ontheffing gevraagd wordt in het belang van het kind. Vroeger hadden kinderen geboren binnen het huwelijk een ander statuut dan kinderen geboren buiten het huwelijk. Nu sinds de afstammingswet van 1987 kinderen geboren buiten een huwelijk hetzelfde statuut krijgen als kinderen geboren binnen een huwelijk en dat de vader het kind kan erkennen, is de rechtspraak hierover verdeeld. Ook kunnen levensbeschouwelijke of religieuze redenen verantwoorden dat de zwangerschap van het minderjarige meisje een reden is om in het huwelijk te treden, om voor de partners en het kind een stabiele en maatschappelijk aanvaarde situatie te bieden.

Daarnaast kunnen verblijfsgerelateerde overwegingen in zeer concrete omstandigheden een reden zijn om in een ontheffing van de leeftijdsvoorwaarde te voorzien. De rechtspraak aanvaardde dat een innige relatie tussen een Belgische jongen en een Russisch meisje (dat met haar ouders in België verbleef) een voldoende duurzaam karakter had en welke goedgekeurd werd door de familie en de vriendenkring. Het meisje verbleef legaal in het land en had zich voldoende geïntegreerd en was opgenomen in het gezin van de Belgische jongen. Door omstandigheden onafhankelijk van de wil van het meisje, werd het verblijfsrecht precair. De jeugdrechtsbank van Antwerpen motiveerde op basis van de Europese beginselen inzake de eerbiediging van het gezins- en privéleven *in casu* de ontheffing van de leeftijdsvereiste.

Een andere reden die (met wisselend succes) in de rechtspraak tot ontheffing van de leeftijdsvereiste heeft geleid, is het bestaan van een vaststaande duurzame relatie en voldoende maturiteit in hoofde van de minderjarige. Hierbij is de beoordeling van de concrete

raison donnée ne sera pas toujours suffisamment convaincante pour aboutir à la levée de la prohibition de se marier⁶.

Une raison fréquemment invoquée pour obtenir la levée de la condition de l'âge est la grossesse de la jeune fille mineure, et ce, en partie dans l'intérêt du statut de l'enfant.

Tout d'abord, la levée peut être sollicitée en vertu du statut juridique de la mère. Le mariage peut renforcer la sécurité économique de la mère lorsque cette dernière prend en charge les soins de l'enfant, dès lors que, conformément à l'article 213 du Code civil, les époux se doivent mutuellement secours et assistance et que chacun doit contribuer aux charges du mariage selon ses facultés. En outre, il est possible de demander une levée de la prohibition dans l'intérêt de l'enfant. Jadis, la législation conférait aux enfants nés dans le mariage un statut différent de celui conféré aux enfants nés hors mariage. Dès lors que la loi de 1987 relative à la filiation a accordé aux enfants nés hors mariage le même statut qu'aux enfants nés dans le mariage et que le père peut reconnaître l'enfant, la jurisprudence est divisée en la matière. Des considérations philosophiques ou religieuses peuvent également justifier que la grossesse d'une jeune fille mineure motive la contraction du mariage afin d'assurer aux partenaires, ainsi qu'à l'enfant, une situation stable acceptée socialement.

Qui plus est, dans des circonstances très concrètes, certaines considérations liées au séjour peuvent légitimer une levée de la condition d'âge. La jurisprudence a admis qu'une relation intime entre un garçon belge et une jeune fille russe (qui séjournait en Belgique avec ses parents) présentait un caractère suffisamment durable et bénéficiait de l'approbation de la famille et du cercle des amis. La jeune fille séjournait légalement dans le pays, elle s'était suffisamment intégrée et elle était accueillie dans la famille du jeune Belge. En raison de circonstances indépendantes de la volonté de la jeune fille, le droit de séjour est devenu précaire. En l'occurrence, le tribunal de la jeunesse d'Anvers a invoqué, à l'appui de la levée de la condition d'âge, les principes européens relatifs au respect de la vie privée et familiale.

Un autre motif qui, dans la jurisprudence, a conduit (avec un succès inégal) à une levée de la condition d'âge est l'existence d'une relation établie et durable, ainsi que d'une maturité suffisante dans le chef de la mineure. À cet égard, l'appréciation des circonstances

⁷ R. VASSEUR, "Over de blanco-norm "gewichtige redenen" uit artikel 145 B.W. en de evolutieve aard ervan" (noot onder Jeugdrb. Gent, 5 november 2007), in *T.Fam.* 2008, afl. 5, 92-100.

⁶ R. VASSEUR, "Over de blanco-norm "gewichtige redenen" uit artikel 145 B.W. en de evolutieve aard ervan" (note sous Trib. Jeun. Gand, 5 novembre 2007), in *T.Fam.* 2008, liv. 5, 92-100.

omstandigheden essentieel. Zo werd een ontheffing verleend aan een bijna meerderjarig meisje die weloverwogen in het huwelijk wou stappen, nadat gebleken was dat zij voldoende maturiteit had en dat de relatie met haar vriend zeer duurzaam was, dat het paar reeds zelfstandig woonde en dat zij beiden niet meer financieel afhankelijk waren van de ouders. In andere voorbeelden werd deze reden door de jeugdrechtbank afgewezen wegens de afwezigheid van voldoende maturiteit en realiteitszin van de betrokken minderjarige. De toekomst door een roze bril bekijken, zonder daadwerkelijk de verantwoordelijkheden voor die toekomst op te nemen, is voor de rechtspraak niet voldoende.

De voorbeelden tonen aan dat de rechtspraak niet ruim omspringt met de mogelijkheid om ontheffing van de leeftijdsvoorwaarde toe te kennen.

In dit licht wensen wij een gelijkaardige bescherming te bereiken voor minderjarige vluchtelingen of migranten bij het erkennen van een in het buitenland gesloten huwelijk. Wanneer één of beide echtgenoten op het ogenblik van het verzoek tot erkenning van het huwelijk nog niet de meerderjarigheid heeft bereikt, stellen wij voor dat de erkenning van dat huwelijk enkel kan gebeuren door de familierechtbank. De familierechtbank dient hierbij na te gaan of (1) de regels van de internationale openbare orde van toepassing op internationale huwelijken gerespecteerd werden, in het bijzonder rekening houdende met de vrije instemming van beide echtgenoten met het huwelijk en het bestaan van een emotionele band tussen beide echtgenoten en (2) of het huwelijk volgens het recht dat de grond- en vormvoorwaarden ervan bepaalt rechtsgeldig is afgesloten.

Behoudens de aandacht die de rechtbank in het bijzonder voor de regels van de internationale openbare orde moet hebben, heeft dit wetsvoorstel niet als doel het recht te bepalen of te wijzigen dat op deze huwelijken van toepassing is, het dient enkel als bijkomende waarborg om aan de echtgenoten voldoende juridische bescherming te bieden tegen eventueel misbruik en het respecteren van de vrije wil van beide echtgenoten bij het aangaan van het huwelijk, rekening houdende met de gevolgen die het huwelijk met zich meebrengt.

Bij de totstandkoming van het Wetboek van Internationaal Privaatrecht werd terecht ervoor geopteerd de erkenning van buitenlandse authentieke akten zonder enige procedure te laten verlopen indien de ambtenaar van de burgerlijke stand haar rechtsgeldigheid vaststelt (cf. artikel 27 Wetboek van Internationaal Privaatrecht). Echter menen wij dat in het kader van de internationale actie ter preventie van gedwongen

concrètes est essentielle. Une levée a ainsi été accordée à une jeune fille presque majeure qui, après mûre réflexion, était décidée à se marier, après qu'il est apparu qu'elle avait suffisamment de maturité, que la relation avec son ami était très durable, que le couple vivait déjà de manière autonome et que les deux intéressés ne dépendaient plus de leurs parents sur le plan financier. Dans d'autres cas, le tribunal de la jeunesse a rejeté ces motifs en raison de l'absence d'une maturité et d'un sens des réalités suffisants chez la mineure concernée. Le fait de voir l'avenir en rose, sans assumer véritablement les responsabilités liées à cet avenir, est insuffisant aux yeux de la justice.

Les exemples montrent que la jurisprudence n'est pas particulièrement prompte à accorder une levée de la condition d'âge.

Fort de ce constat, nous souhaitons prévoir une protection similaire pour les réfugiés ou les migrants mineurs dans le cadre de la reconnaissance d'un mariage contracté à l'étranger. Si, au moment de la demande de reconnaissance du mariage, l'un des deux conjoints, voire les deux, n'a pas encore atteint la majorité, nous proposons que la reconnaissance de ce mariage ne puisse être prononcée que par le tribunal de la famille. Pour ce faire, le tribunal de la famille doit examiner (1) si les règles de l'ordre public international applicables aux mariages internationaux ont été respectées, en tenant en particulier compte du libre consentement des deux conjoints et de l'existence d'un lien émotionnel entre les deux conjoints, et (2) si le mariage a été valablement contracté, conformément au droit qui en définit les conditions de fond et de forme.

Tout en gardant à l'esprit l'attention particulière que le tribunal doit accorder aux règles d'ordre public international, il convient de préciser que la présente proposition de loi n'a pas pour objectif de déterminer ou de modifier le droit applicable à ces mariages. Elle vise uniquement à offrir aux conjoints une garantie supplémentaire, une protection juridique suffisante contre les abus éventuels, et à assurer le respect de la condition selon laquelle les deux époux doivent pouvoir consentir librement au mariage, et ce, eu égard aux effets découlant de celui-ci.

Lors de l'élaboration du Code de droit international privé, il a été décidé à juste titre que les actes authentiques étrangers peuvent être reconnus en Belgique sans qu'il faille recourir à aucune procédure si leur validité est établie par l'officier de l'état civil (article 27 du Code de droit international privé). Nous estimons toutefois qu'un contrôle judiciaire se justifie dans le cadre de l'action internationale de prévention des mariages

kindhuwelijken wel een rechterlijke toets verantwoord is, gelet op de gevolgen die de erkenning van het huwelijk heeft op de minderjarige.

Een tweede aanpassing die wij voorstellen, is dat uitdrukkelijk de leeftijdsvoorwaarde en de voorwaarden voor minderjarigen om in het huwelijk te treden zoals bepaald in de artikelen 144, 145 en 148 van het Burgerlijk Wetboek van toepassing zijn op alle huwelijken die door de Belgische ambtenaren van de burgerlijke stand worden afgesloten, ook wanneer volgens het recht dat bij toepassing van de regels van het internationaal privaatrecht de aanstaande echtgenoten in het huwelijk kunnen treden voor de leeftijd van achttien jaar. Wij menen dat het ook in het belang is van de minderjarigen met een vreemde nationaliteit die in ons land verblijven dat de familierechtbank vooraf de toestemming geeft om in het huwelijk te kunnen treden, net zoals bij de toepassing van het Belgisch familierecht het geval is. Uiteraard laten wij aan de familierechtbank de mogelijkheid om de concrete omstandigheden van de zaak te bekijken.

Deze aanpassingen bouwen niet alleen een wettelijk kader uit om kindhuwelijken in een Belgische context te vermijden, maar dienen volgens ons ook als een sterk signaal dat wereldwijd de strijd tegen kindhuwelijken moet verder gezet worden, omwille van de gevolgen ervan. Eveneens is dit een instrument dat ook preventief moet werken en het bewustzijn van eenieder moet aanscherpen om te vermijden dat kinderen met vreemde nationaliteit in het buitenland een (gedwongen) kindhuwelijk moeten ondergaan. Wanneer signalen opduiken dat er een minderjarige in het huwelijk moet stappen zonder volledige en vrije instemming van het kind (en buiten de bescherming om die in ons eigen recht geboden wordt), dan moeten de personen die deze signalen opvangen de gepaste stappen ondernemen om potentieel misbruik van deze situatie uit de weg te gaan.

Tot slot bouwt het wetsvoorstel eenzelfde bescherming in voor koppels die wettelijk samenwonen of die een relatie van samenleven hebben die door het Internationaal Privaatrecht gelijkgesteld wordt met de wettelijke samenwoning, zoals we deze in België kennen.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel 2

Artikel 27, eerste lid, van het Wetboek van Internationaal Privaatrecht bepaalt dat een rechtsgeldige buitenlandse authentieke akte door alle Belgische overheden wordt erkend zonder dat een beroep gedaan moet worden op enige procedure. In artikel 31 wordt daaraan toegevoegd dat, wat de akten van de burgerlijke stand betreft, deze

d'enfants forcés, eu égard aux effets de la reconnaissance du mariage pour le mineur.

Nous proposons encore une deuxième adaptation, qui consisterait à rendre expressément applicables à tous les mariages célébrés par les officiers de l'état civil belges la condition d'âge et les conditions imposées aux mineurs par les articles 144, 145 et 148 du Code civil, même lorsque le droit applicable en vertu des règles de droit international privé autorise le mariage avant l'âge de dix-huit ans. Nous estimons qu'il est également dans l'intérêt des mineurs de nationalité étrangère qui résident dans notre pays de soumettre leur projet de mariage à l'accord préalable du tribunal de la famille, comme c'est le cas lorsque le droit belge de la famille est d'application. Nous laissons bien entendu au tribunal de la famille la possibilité d'examiner les circonstances concrètes de la cause.

Non seulement ces adaptations visent à créer un cadre légal permettant d'éviter les mariages d'enfants dans un contexte belge, mais elles constituent également un signal fort qui insiste sur l'importance de poursuivre à l'échelle mondiale la lutte contre ce type de mariages, en raison des effets qui en découlent. Cet instrument devrait également avoir un effet préventif et faire prendre conscience à tout un chacun de la nécessité d'éviter que des enfants de nationalité étrangère subissent un mariage (forcé) à l'étranger. Lorsque certains signes laissent à penser qu'un mineur va devoir se marier sans avoir donné son consentement libre et entier (et en dehors de la protection offerte par notre propre droit), les personnes qui perçoivent ces signes doivent prendre les mesures qui s'imposent pour éviter les abus potentiels.

Enfin, la proposition de loi offre une même protection aux couples qui ont opté pour la cohabitation légale ou pour une forme de vie commune assimilée en droit international privé à la cohabitation légale telle que nous la connaissons en Belgique.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 2

L'article 27, alinéa 1er, du Code de droit international privé prévoit qu'un acte authentique étranger juridiquement valable est reconnu par toutes les autorités belges sans qu'il faille recourir à aucune procédure. L'article 31 ajoute que les actes concernant l'état civil ne peuvent être transcrits dans le registre de l'état civil concerné ou

slechts in het betreffende register van de burgerlijke stand kunnen worden overgeschreven of op de kant van een akte worden vermeld door de bewaarder van de akte na onderzoek van de wettelijke voorwaarden volgens het recht van de Staat waar de akte is opgesteld. De bewaarder van de akte moet hierbij de algemene richtlijnen van de minister van Justitie opvolgen. Ingeval van ernstige twijfel kan de bewaarder de akte of beslissing aan het openbaar ministerie verzenden voor advies, waarbij het parket indien nodig een aanvullend onderzoek kan verrichten.

In het licht van dit wetsvoorstel blijft deze procedure behouden voor alle verzoeken tot erkenning van buitenlandse authentieke akten, behalve voor de erkenning van een huwelijk of een relatie van samenleven wanneer één van beide of beide partners nog minderjarig zijn op het ogenblik dat om die erkenning verzocht wordt. In dat geval zullen de partners (of één van hen) de erkenning van de huwelijksakte moeten vorderen voor de familierechtbank. Artikel 27 van het Wetboek Internationaal Privaatrecht wordt daartoe aangevuld met een nieuwe paragraaf 1/1.

Indien één van de partners of beiden minderjarig waren op het ogenblik van het voltrekken van het huwelijk of bij het aangaan van het samenlevingscontract, maar beide ondertussen de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt, geldt de gewone procedure. In die situatie zal de ambtenaar van de burgerlijke stand dus de geldige totstandkoming van het huwelijk (of de overeenkomst met betrekking tot een relatie van samenleven) moet nagaan, volgens het recht dat door de regels van het internationaal privaatrecht wordt aangewezen. Ingeval van twijfel omtrent de geldigheid van de akte kan de ambtenaar van de burgerlijke stand kan steeds een advies vragen aan het parket en de erkenning van de akte weigeren. Indien één van de partners minderjarig was bij het sluiten van het huwelijk of het afsluiten van een samenlevingscontract, zal de ambtenaar van de burgerlijke stand bijzondere aandacht moeten schenken aan de vrije instemming met het huwelijk of het samenlevingscontract.

De territoriaal bevoegde familierechtbank wordt bepaald door de algemene bevoegdheidsregels. De procedure wordt ingeleid volgens de algemene procedureregels uit het Gerechtelijk Wetboek.

Artikel 3

In het door artikel 85 van de wet van ... 2018 houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en bepalingen met het oog op de bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing, gewijzigde artikel

faire l'objet d'une mention en marge d'un acte de l'état civil par le dépositaire de l'acte qu'après vérification des conditions juridiques selon le droit de l'État dans lequel il a été établi. Pour ce faire, le dépositaire de l'acte doit suivre les directives générales du ministre de la Justice. En cas de doute sérieux, le dépositaire peut transmettre l'acte ou la décision au ministère public pour avis, le parquet pouvant procéder à une enquête complémentaire en cas de besoin.

A la lumière de la présente proposition de loi, cette procédure sera maintenue pour toutes les demandes de reconnaissance d'actes authentiques étrangers, à l'exception de la reconnaissance d'un mariage ou d'une relation de vie commune si l'un ou les deux partenaires sont encore mineurs au moment où cette reconnaissance est demandée. Dans ce cas, les partenaires (ou l'un d'entre eux) devront demander la reconnaissance de l'acte de mariage devant le tribunal de la famille. À cette fin, l'article 27 du Code de droit international privé est complété par un nouveau paragraphe 1er/1.

Si l'un des partenaires ou les deux étaient mineurs au moment du mariage ou de la conclusion du contrat de cohabitation, mais que tous deux ont entre-temps atteint l'âge de dix-huit ans, la procédure ordinaire s'applique. Dans une telle situation, l'officier de l'état civil devra donc vérifier la validité du mariage (ou de la convention relative à une relation de vie commune), conformément au droit désigné par les règles du droit international privé. En cas de doute sur la validité de l'acte, l'officier de l'état civil peut toujours demander l'avis du ministère public et refuser la reconnaissance de l'acte. Si l'un des partenaires était mineur au moment du mariage ou de la conclusion d'un contrat de cohabitation, l'officier de l'état civil doit porter une attention particulière au libre consentement au mariage ou au contrat de cohabitation.

Le tribunal de la famille territorialement compétent est déterminé par les règles générales de compétence. La procédure est engagée conformément aux règles générales de procédure prévues par le Code judiciaire.

Article 3

L'article 31, § 2, du Code de droit international privé, modifié par l'article 85 de la loi du ... 2018 portant dispositions diverses en matière de droit civil et des dispositions en vue de promouvoir des formes alternatives

31, § 2 van het Wetboek van Internationaal Privaatrecht wordt beschreven dat het onderzoek naar de rechtsgeldigheid van een buitenlandse authentieke akte gebeurt door de ambtenaar van de burgerlijke stand of de houder van het bevolkings-, vreemdelingen of wachtregister aan wie de akte of beslissing wordt voorgelegd.

In het licht van dit wetsvoorstel wordt bepaald dat de familierechtbank het geldigheidsonderzoek verricht in de gevallen dat de erkenning van een in het buitenland gesloten huwelijk of een in het buitenland totstandgekomen samenlevingsovereenkomst wordt gevraagd en waarbij één van de partners (of beide) de leeftijd van achttien jaar nog niet heeft bereikt op de datum van het verzoek tot erkenning.

Verduidelijkt wordt dat de familierechtbank in elk geval het advies moet inwinnen van het openbaar ministerie, vooraleer een beslissing tot erkenning kan worden genomen. Er kan verwezen worden naar de Omzendbrief van het College van procureurs-generaal, die momenteel in een advies van het openbaar ministerie voorziet in de gevallen dat dergelijke dossiers aan de familierechtbank worden voorgelegd. Wij zijn van oordeel dat dit beter wettelijk verankerd wordt, om te verzekeren dat die verhoogde aandacht van het parket gegarandeerd is.

In het belang van de verschillende partijen of derden kan de familierechtbank, wanneer deze van oordeel is dat de buitenlandse akte niet erkend kan worden, toch bepaalde rechtsgevolgen aanhouden die ontstaan zijn door of tijdens het huwelijk (of de samenleving) van de partners. Dit is bijvoorbeeld van belang bij de vaststelling van afstammingsbanden met nakomelingen of bepaalde contracten die de beide partners hebben gesloten. Het is van belang dat de familierechtbank geval per geval de nodige maatregelen kan treffen, daarom wordt dit ook gespecificeerd in artikel 31.

Daar artikel 118 van de wet van ... 2018 houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en bepalingen met het oog op de bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing in een inwerkingtreding voorziet van het gewijzigde artikel 31 van het Wetboek van Internationaal Privaatrecht op 1 januari 2019, en de Koning de mogelijkheid heeft om voor elk van de bepalingen een datum van inwerkingtreding te bepalen die aan die datum voorafgaat, houdt dit wetsvoorstel hiermee ook rekening. Daartoe is in artikel 6 een overgangsbepaling opgenomen.

de résolution des litiges, prévoit que la vérification de la validité d'un acte authentique étranger est effectuée par l'officier de l'état civil ou par le détenteur du registre de la population, du registre des étrangers ou du registre d'attente à qui l'acte ou la décision est présenté.

La présente proposition de loi prévoit que le tribunal de la famille effectue la vérification de la validité dans les cas où la reconnaissance d'un mariage conclu à l'étranger ou d'un contrat de vie commune établi à l'étranger est demandée et où un des partenaires (ou les deux) n'a pas encore atteint l'âge de dix-huit ans à la date de la demande de reconnaissance.

Il est précisé que le tribunal de la famille doit, en tout cas, recueillir l'avis du ministère public avant qu'une décision de reconnaissance puisse être prise. Il peut être renvoyé à la circulaire du Collège des procureurs généraux qui impose actuellement l'avis du ministère public lorsque le tribunal de la famille est saisi de tels dossiers. Nous estimons qu'il est préférable que cet avis soit ancré dans la loi afin que cette attention accrue du parquet soit garantie.

Dans l'intérêt des différentes parties ou des tiers, le tribunal de la famille pourra tout de même désigner les conséquences juridiques découlant du mariage (ou de la cohabitation) des partenaires ou apparues durant celui-ci, s'il estime que l'acte étranger ne peut pas être reconnu. C'est important, par exemple, pour établir des liens de filiation avec des descendants ou certains contrats que les deux partenaires ont conclus. Dès lors qu'il importe que le tribunal de la famille puisse prendre les mesures nécessaires au cas par cas, ce point est spécifié dans l'article 31.

La présente proposition de loi tient également compte de l'article 118 de la loi du ... 2018 portant dispositions diverses en matière de droit civil et des dispositions en vue de promouvoir des formes alternatives de résolution des litiges, qui prévoit que l'article 31 modifié du Code de droit international privé entre en vigueur le 1er janvier 2019 et que le Roi peut fixer une date d'entrée en vigueur antérieure à cette date pour chacune des dispositions de cet article. À cet effet, une disposition transitoire a été insérée dans l'article 6.

Artikel 4

Dit artikel brengt een wijziging aan in artikel 46 van het Wetboek van Internationaal Privaatrecht, dat bepaalt dat de voorwaarden voor de geldigheid van het huwelijk voor elke echtgenoot worden beheerst door het recht van de Staat waarvan hij bij de voltrekking van het huwelijk de nationaliteit heeft. Zo komt het voor dat de ambtenaar van de burgerlijke stand in België een huwelijk tussen twee buitenlanders zal moeten voltrekken overeenkomstig het recht waarvan beide of één van beide echtgenoten de nationaliteit hebben. In verschillende landen ligt de minimumleeftijd om in het huwelijk te treden lager dan achttien jaar, met al dan niet de vereiste van toestemming door de ouders of de rechtbank om in het huwelijk te treden. In heel wat landen geldt een verschillende leeftijdsvereiste voor mannen en vrouwen.

Wij willen dat voor huwelijken in België tussen twee buitenlanders, minimaal de in ons land geldende leeftijdsgrenzen worden gerespecteerd vooraleer men in het huwelijk kan treden. Naar analogie worden de voorwaarden bepaald in de artikelen 145 en 148 van het Burgerlijk Wetboek – die de basisvoorwaarden met betrekking tot een Belgisch huwelijk vastleggen – overgenomen in artikel 4 van dit wetsvoorstel.

Zo zal het huwelijk enkel kunnen plaatsvinden als de familierechtbank gewichtige redenen weerhoudt om het huwelijk toe te laten en wanneer de ouders van de minderjarige met het huwelijk instemmen. Overeenkomstig de procedure uit het Burgerlijk Wetboek moet de ouderlijke instemming nominaal bepaald zijn én moeten de ouders instemmen met het huwelijk van het kind met een welbepaalde partner. Procedureel komt de familierechtbank tussen op initiatief van de ouders of zal de rechtbank de ouders oproepen, waarbij de specifieke instemming kan vastgesteld kan worden. Wanneer de ouders (of één van hen) het huwelijk weigeren, zal dit in principe niet kunnen plaatsvinden, tenzij de weigering tot instemming een misbruik zou inhouden. In dat geval kan de rechtbank alsnog een machtiging verlenen aan de minderjarige om in het huwelijk te treden. Indien de ouders niet aanwezig kunnen zijn of hun instemming niet kunnen geven, zal de rechtbank de situatie beoordelen.

Bij de beoordeling of er gewichtige redenen zijn om als minderjarige te huwen, zal de rechtbank ook nagaan of alle andere voorwaarden om tot een rechtsgeldig huwelijk te komen voldaan zijn. De familierechtbank zal hierbij *het belang van het kind* (i.c. de minderjarige die wenst te huwen) steeds voorop moeten nemen.

Wij kiezen ervoor om deze voorwaarden te regelen in artikel 46 van het Wetboek Internationaal Privaatrecht,

Article 4

Cet article modifie l'article 46 du Code de droit international privé, qui précise que les conditions de validité du mariage sont régies, pour chacun des époux, par le droit de l'État dont il a la nationalité au moment de la célébration du mariage. Il arrive ainsi que l'officier de l'état civil en Belgique doive célébrer un mariage entre deux étrangers dans le respect du droit dont les époux ou l'un d'entre eux ont la nationalité. Dans certains pays, l'âge minimum pour contracter mariage est inférieur à dix-huit ans, le consentement des parents au mariage ou l'autorisation du tribunal étant ou non requis. Dans de nombreux pays, les conditions d'âge sont différentes pour les hommes et les femmes.

Nous souhaitons qu'en cas de mariage de deux étrangers célébré en Belgique, on respecte à tout le moins les limites d'âge en vigueur dans notre pays pour pouvoir contracter mariage. Par analogie, les conditions prévues aux articles 145 et 148 du Code civil – qui fixent les conditions de base pour un mariage belge – sont reprises dans l'article 4 de la présente proposition de loi.

C'est ainsi que le mariage ne pourra avoir lieu que si le tribunal de la famille retient des motifs graves pour autoriser le mariage et que les parents du mineur consentent au mariage. Conformément à la procédure prévue par le Code civil, le consentement des parents doit être individuel et les parents doivent consentir au mariage de l'enfant avec un partenaire déterminé. Sur le plan de la procédure, le tribunal intervient à l'initiative des parents ou le tribunal convoquera les parents, le consentement spécifique pouvant ainsi être constaté. Lorsque les parents (ou l'un d'entre eux) refusent leur consentement au mariage, celui-ci ne pourra en principe avoir lieu, sauf si le refus de consentement est abusif. Dans ce cas, le tribunal peut encore autoriser le mineur à contracter mariage. Si les parents ne peuvent être présents ou s'ils ne peuvent donner leur consentement, c'est le tribunal qui appréciera la situation.

En appréciant les motifs graves pour contracter mariage en tant que mineur, le tribunal vérifiera également si toutes les autres conditions pour réaliser un mariage valable sont remplies. À cet égard, le tribunal de la famille devra toujours privilégier *l'intérêt de l'enfant* (en l'occurrence, le mineur qui souhaite se marier).

Nous optons pour l'insertion de ces conditions dans l'article 46 du Code de droit international privé, dès lors

daar uit de Memorie van Toelichting bij het oorspronkelijke wetsontwerp afgeleid kan worden dat de minimale huwelijksleeftijd onder het recht van de nationaliteit van de aanstaande echtgenoten valt.

Artikel 5

Dit artikel past artikel 60 van het Wetboek van Internationaal Privaatrecht aan, om een leeftijdsvoorwaarde in te voeren bij het aangaan van een relatie van samenleven volgens het door het internationaal privaatrecht aangewezen recht in België, gelijkaardig als voor het huwelijk. In België kan men enkel wettelijk samenwonen als men handelingsbekwaam is. Dit houdt in dat men meerderjarig dient te zijn.

Om te vermijden dat deze minimumleeftijd omzeild zou worden door de toepassing van buitenlandse rechtstelsels in ons land, achten wij het nuttig om ook de meerderjarigheid te vereisen voor het aangaan van een relatie van samenleven. Echter wordt net zoals voor het huwelijk bepaald dat de familierechtbank aan een minderjarige eventueel toestemming kan verlenen met het aangaan van een relatie van samenleven, voor zover er gewichtige redenen voorhanden zijn om die toestemming te verlenen en er voldaan is aan alle geldigheidsvereisten om volgens het aangewezen recht een relatie van samenleven te kunnen afsluiten. Net zoals in de situatie van het gewijzigde artikel 46 wordt in principe de instemming van de ouders vereist, met de mogelijkheid voor de familierechtbank om bij afwezigheid van de ouders of ingeval van een onrechtmatige weigering vanwege de ouders, toch in te stemmen met het samenwonen.

Artikel 6

Artikel 31 van het Wetboek van Internationaal Privaatrecht werd gewijzigd door de wet van ... 2018 houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en bepalingen met het oog op de bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing.

Artikel 118 van de wet van ... 2018 in een inwerkingtreding voorziet van het gewijzigde artikel 31 van het Wetboek van Internationaal Privaatrecht op 1 januari 2019, en de Koning de mogelijkheid heeft om voor elk van de bepalingen een datum van inwerkingtreding te bepalen die aan die datum voorafgaat, houdt dit wetsvoorstel hiermee ook rekening. Daartoe is in dit artikel een overgangsbepaling opgenomen, waarin het eerste lid nog verwijst naar § 1, derde lid (dat niet

que l'on peut déduire de l'exposé des motifs du projet de loi initial que l'âge minimum pour contracter mariage relève du droit de la nationalité des futurs époux.

Article 5

Cet article modifie l'article 60 du Code de droit international privé en vue d'instaurer une condition d'âge pour l'établissement d'une relation de vie commune conformément au droit désigné en Belgique par le droit international privé, condition qui est identique à celle prévue pour le mariage. En Belgique, seuls des individus capables peuvent devenir cohabitants légaux. Cela signifie qu'ils doivent être majeurs.

Pour éviter le contournement de la condition d'âge minimum par l'application de systèmes juridiques étrangers dans notre pays, nous estimons qu'il serait aussi utile de faire de la majorité civile une condition supplémentaire à l'établissement d'une relation de vie commune. Toutefois, comme pour le mariage, il est prévu que le tribunal de la famille peut éventuellement autoriser un mineur d'âge à établir une relation de vie commune, pour autant qu'il existe des motifs graves le justifiant et que toutes les conditions de validité soient remplies pour pouvoir conclure une relation de vie commune conformément au droit désigné. Tout comme le prévoit l'article 46 modifié, le consentement des parents est en principe requis, mais le tribunal de la famille peut tout de même autoriser l'établissement d'une relation de vie commune en cas d'absence des parents ou de refus parental abusif.

Article 6

L'article 31 du Code de droit international privé a été modifié par la loi du ... 2018 portant dispositions diverses en matière de droit civil et des dispositions en vue de promouvoir des formes alternatives de résolution des litiges.

La présente proposition de loi tient également compte de l'article 118 de la loi du ... 2018, qui fixe au 1er janvier 2019 l'entrée en vigueur de l'article 31 modifié du Code de droit international privé et qui donne la possibilité au Roi de fixer pour chacune des dispositions une date d'entrée en vigueur préalable à cette date. À cet effet, l'article 6 contient une disposition transitoire dans laquelle l'alinéa 1er renvoie encore au § 1er, alinéa 3 (qui n'a pas été retenu lors de la modification législative) et

weerhouden is bij de wetswijziging), en in het derde lid nog verwijst naar de kantmelding of de inschrijving in het register van de burgerlijke stand door de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand.

Nahima LANJRI (CD&V)

l'alinéa 3 renvoie encore à la mention marginale ou à l'inscription dans le registre de l'état civil par l'officier de l'état civil compétent.

WETSVOORSTEL**HOOFDSTUK I****Algemene bepaling****Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 74 van de Grondwet.

HOOFDSTUK II**Wijzigingen van het Wetboek Internationaal Privaatrecht****Art. 2**

In artikel 27 van de wet van 16 juli 2004 houdende het Wetboek van Internationaal Privaatrecht, gewijzigd bij de wet van 30 juli 2013, wordt een paragraaf 1/1 ingevoegd, luidende:

“§ 1/1. In afwijking van § 1, eerste lid, wordt een buitenlandse authentieke akte betreffende een huwelijk of een relatie van samenleven, waarbij op het ogenblik van het verzoek tot erkenning ervan één of beide echtgenoten of één of beide samenwonenden de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt, erkend door de familierechtbank, na onderzoek van de rechtsgeldigheid van de akte overeenkomstig § 1.”

Art. 3

In artikel 31 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 30 juli 2013 en de wet van ... 2018, wordt een paragraaf 2/1 ingevoegd, luidende:

“§ 2/1. In afwijking van § 2, gebeurt het onderzoek naar de rechtsgeldigheid van de buitenlandse authentieke akte overeenkomstig artikel 27, § 1, door de familierechtbank, ingeval het een huwelijksakte of een akte houdende een relatie van samenleven betreft, waarbij op het ogenblik van het verzoek tot erkenning ervan één of beide echtgenoten of één of beide samenwonenden de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt.

In afwijking van de artikelen 764 en 765/1 van het Gerechtelijke Wetboek verleent het openbaar ministerie steeds een advies wanneer om de erkenning van een akte bedoeld in het eerste lid wordt verzocht. De familierechtbank kan de akte pas erkennen na kennis te hebben genomen van dit advies.

PROPOSITION DE LOI**CHAPITRE IER****Disposition générale****Article 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 74 de la Constitution.

CHAPITRE II**Modifications apportées au Code de droit international privé****Art. 2**

Dans l'article 27 de la loi du 16 juillet 2004 portant le Code de droit international privé, modifié par la loi du 30 juillet 2013, il est inséré un paragraphe 1er/1 rédigé comme suit:

“§ 1er/1. Par dérogation au § 1er, alinéa 1er, un acte authentique étranger concernant une relation de cohabitation ou un mariage dans le cadre duquel un des cohabitants, ou les deux, ou un des époux, ou les deux, n'a/n'ont pas encore atteint l'âge de dix-huit ans accomplis au moment de la demande de reconnaissance, est reconnu par le tribunal de la famille, après examen de la validité de l'acte conformément au paragraphe 1er.”

Art. 3

Dans l'article 31 de la même loi, modifié par la loi du 30 juillet 2013 et la loi du ... 2018, il est inséré un paragraphe 2/1 rédigé comme suit:

“§ 2/1. Par dérogation au paragraphe 2, la vérification de la validité de l'acte authentique étranger est effectuée par le tribunal de la famille conformément à l'article 27, § 1er, lorsque l'acte concerne une relation de cohabitation ou un mariage dans le cadre duquel un des cohabitants, ou les deux, ou un des époux, ou les deux, n'a/n'ont pas encore atteint l'âge de dix-huit ans accomplis au moment de la demande de reconnaissance.

Par dérogation aux articles 764 et 765/1 du Code judiciaire, le ministère public émet toujours un avis lorsqu'il est saisi d'une demande de reconnaissance d'un acte visé à l'alinéa 1er. Le tribunal de la famille ne peut reconnaître l'acte qu'après avoir pris connaissance dudit avis.

Ingeval de familierechtbank de akte erkent, stuurt de griffier onmiddellijk de gegevens nodig voor de opmaak van de akte van de burgerlijke stand op basis van een buitenlandse akte via de DABS door naar de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand en neemt de in kracht van gewijsde gegane rechterlijke beslissing als bijlage op in de DABS.

Ingeval de familierechtbank de erkenning van de akte weigert, kan zij, wanneer het belang van één van de partijen of een derde dit noodzaakt, de rechtsgevolgen aanduiden die het in het buitenland tot stand gekomen huwelijk of de aldaar geregistreerde relatie van samenleven met zich meebrengt”.

Art. 4

Artikel 46 van dezelfde wet wordt aangevuld met een derde en vierde lid, luidende:

“Ingeval één of beide toekomstige echtgenoten nog niet de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt en het in het eerste lid aangewezen recht een huwelijk voor die leeftijd toelaat, kan het huwelijk enkel worden voltrokken wanneer de ouders met het huwelijk instemmen en na toestemming van de familierechtbank, die nagaat of er gewichtige redenen zijn voor de minderjarige om te huwen. Indien één of beide ouders niet met het huwelijk instemmen, kan de rechtbank toestemming tot het huwelijk verlenen, indien de rechtbank de weigering een misbruik acht te zijn. Bij het verlenen van de toestemming gaat de familierechtbank ook na of aan de andere voorwaarden betreffende de geldigheid van het huwelijk, overeenkomstig het aangewezen recht, voldaan is.

In afwijking van de artikelen 764 en 765/1 van het Gerechtelijk Wetboek verleent het openbaar ministerie steeds een advies wanneer om de erkenning van een akte zoals bedoeld in het eerste lid wordt verzocht. De familierechtbank kan pas toestemming verlenen na kennis te hebben genomen van dit advies.”

Art. 5

Artikel 60 van dezelfde wet wordt aangevuld met een vierde en vijfde lid, luidende:

“Ingeval één of beide toekomstige partners nog niet de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt en het in het eerste lid aangewezen recht een relatie van samenleven voor die leeftijd toelaat, kan de relatie van samenleven slechts worden geregistreerd wanneer de ouders hiermee instemmen en met toestemming van de familierechtbank, die nagaat of er gewichtige redenen zijn voor

Lorsque le tribunal de la famille reconnaît l'acte, le greffier transmet immédiatement via la BAEC à l'officier de l'état civil compétent les données nécessaires à l'établissement de l'acte de l'état civil sur la base d'un acte étranger et joint la décision judiciaire passée en force de chose jugée en tant qu'annexe dans la BAEC.

Lorsque le tribunal de la famille refuse de reconnaître l'acte, il peut, lorsque l'intérêt de l'une des parties ou d'un tiers le nécessite, indiquer les effets juridiques qu'entraîne le mariage contracté à l'étranger ou la relation de cohabitation qui y a été enregistrée.”

Art. 4

L'article 46 de la même loi est complété par deux alinéas rédigés comme suit:

“Si l'un des futurs époux ou les deux futurs époux n'ont pas encore atteint l'âge de dix-huit ans et que le droit désigné à l'alinéa 1er autorise un mariage avant cet âge, le mariage ne peut être célébré qu'avec le consentement des parents et l'autorisation du tribunal de la famille, qui examine s'il y a des motifs graves de se marier dans le chef du mineur d'âge. Si l'un des parents ou les deux parents refusent leur consentement, le tribunal peut autoriser le mariage s'il juge le refus abusif. Lorsqu'il donne son autorisation, le tribunal de la famille examine également si les autres conditions relatives à la validité du mariage sont remplies conformément au droit désigné.

Par dérogation aux articles 764 et 765/1 du Code judiciaire, le ministère public émet toujours un avis en cas de demande de reconnaissance d'un acte tel que visé à l'alinéa 1er. Le tribunal de la famille ne peut donner son autorisation qu'après avoir pris connaissance de cet avis.”

Art. 5

L'article 60 de la même loi est complété par deux alinéas rédigés comme suit:

“Si l'un des deux futurs partenaires ou les deux futurs partenaires n'ont pas encore atteint l'âge de dix-huit ans et que le droit désigné à l'alinéa 1er autorise une relation de vie commune avant cet âge, la relation de vie commune ne peut être enregistrée qu'avec le consentement des parents et l'autorisation du tribunal de la famille, qui examine s'il y a des motifs graves de

de minderjarige om een relatie van samenleven aan te gaan. Indien één of beide ouders hun instemming niet verlenen, kan de rechtbank toestemming tot het huwelijk verlenen, indien de rechtbank de weigering een misbruik acht te zijn. Bij het verlenen van de toestemming gaat de familierechtbank ook na of aan de andere voorwaarden betreffende de geldigheid van tot het aangaan van een relatie van samenleven, overeenkomstig het aangewezen recht, voldaan is.

In afwijking van de artikelen 764 en 765/1 van het Gerechtelijk Wetboek verleent het openbaar ministerie steeds een advies wanneer om de erkenning van een akte als bedoeld in het eerste lid wordt verzocht. De familierechtbank kan pas toestemming verlenen na kennis te hebben genomen van dit advies.”

HOOFDSTUK III

Overgangsbepaling

Art. 6

Tot de dag van de inwerkingtreding van artikel 85 van de wet van ... 2018 houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en bepalingen met het oog op de bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing, dient artikel 3 van deze wet gelezen te worden als volgt:

“Art. 3. In artikel 31 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 30 juli 2013 en de wet van ... 2018, wordt een paragraaf 2/1 ingevoegd, luidende:

“§ 2/1. In afwijking van § 1, derde lid, en § 2, gebeurt het onderzoek naar de rechtsgeldigheid van de buitenlandse authentieke akte overeenkomstig artikel 27, § 1, door de familierechtbank, ingeval het een huwelijksakte of een akte houdende een relatie van samenleven betreft, waarbij op het ogenblik van het verzoek tot erkenning ervan één of beide echtgenoten of één of beide samenwonenden de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt.

In afwijking van de artikelen 764 en 765/1 van het Gerechtelijk Wetboek verleent het openbaar ministerie steeds een advies wanneer om de erkenning van een akte bedoeld in het eerste lid wordt verzocht. De familierechtbank kan de akte pas erkennen na kennis te hebben genomen van dit advies.

Ingeval de familierechtbank de akte erkent, deelt de griffier deze beslissing mee aan de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand, die de akte vermeldt op de kant van een akte van de burgerlijke stand of inschrijft in een register van de burgerlijke stand.

nouer une relation de vie commune dans le chef du mineur d'âge. Si l'un des parents ou les deux parents refusent leur consentement, le tribunal peut autoriser la relation de vie commune s'il juge le refus abusif. Lorsqu'il donne son autorisation, le tribunal de la famille examine également si les autres conditions relatives à la validité de la relation de vie commune sont remplies conformément au droit désigné.

Par dérogation aux articles 764 et 765/1 du Code judiciaire, le ministère public émet toujours un avis en cas de demande de reconnaissance d'un acte tel que visé à l'alinéa 1er. Le tribunal de la famille ne peut donner son autorisation qu'après avoir pris connaissance de cet avis.”

CHAPITRE III

Disposition transitoire

Art. 6

Jusqu'au jour de l'entrée en vigueur de l'article 85 de la loi du ... 2018 portant dispositions diverses en matière de droit civil et des dispositions en vue de promouvoir des formes alternatives de résolution des litiges, l'article 3 de la présente loi doit être interprété comme suit:

“Art. 3. Dans l'article 31 de la même loi, modifié par la loi du 30 juillet 2013 et par la loi du ... 2018, il est inséré un paragraphe 2/1 rédigé comme suit:

“§ 2/1. Par dérogation au paragraphe 1er, alinéa 3, et au paragraphe 2, la vérification de la validité de l'acte authentique étranger est effectuée par le tribunal de la famille conformément à l'article 27, § 1er, lorsque l'acte concerne une relation de cohabitation ou un mariage dans le cadre duquel un des cohabitants, ou les deux, ou un des époux, ou les deux, n'a/n'ont pas encore atteint l'âge de dix-huit ans accomplis au moment de la demande de reconnaissance.

Par dérogation aux articles 764 et 765/1 du Code judiciaire, le ministère public émet toujours un avis lorsqu'il est saisi d'une demande de reconnaissance d'un acte visé à l'alinéa 1er. Le tribunal de la famille ne peut reconnaître l'acte qu'après avoir pris connaissance dudit avis.

Lorsque le tribunal de la famille reconnaît l'acte, le greffier communique cette décision à l'officier de l'état civil compétent, qui mentionne l'acte en marge d'un acte de l'état civil ou l'inscrit dans un registre de l'état civil.

Ingeval de familierechtbank de erkenning van de akte weigert, kan zij, wanneer het belang van één van de partijen of een derde dit noodzaakt, de rechtsgevolgen aanduiden die het in het buitenland tot stand gekomen huwelijk of de aldaar geregistreerde relatie van samenleven met zich meebrengt.””

26 april 2018

Nahima LANJRI (CD&V)

Lorsque le tribunal de la famille refuse de reconnaître l'acte, il peut, lorsque l'intérêt de l'une des parties ou d'un tiers le nécessite, indiquer les effets juridiques qu'entraîne le mariage contracté à l'étranger ou la relation de cohabitation qui y a été enregistrée.””

26 avril 2018